

SPRAWOZDANIA

STUDIA EUROPAEA GNESNENSIA 25/2023
ISSN (Online) 2720-7145 ISSN (Print) 2082-5951
<https://doi.org/10.14746/seg.2023.25.21>

Agnieszka Ziebarth
(Poznań-Gniezno)
<https://orcid.org/0009-0003-4859-1524>

PRAKTYCZNE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW I KOMPETENCJI BIBLIOTEKI INSTYTUTU KULTURY EUROPEJSKIEJ UAM W REALIZACJI OFERTY KULTURALNO-EDUKACYJNEJ

W roku akademickim 2022/23 Biblioteka Instytutu Kultury Europejskiej UAM Filia w Gnieźnie była inicjatorem kilkunastu wydarzeń o charakterze kulturalno-edukacyjnym, przyjmując funkcję biblioteki otwartej, wykraczającej poza środowisko uczelniane – wzmacniając tym samym swoją pozycję w środowisku lokalnym¹.

Zasadniczym zadaniem bibliotek akademickich jest wspieranie procesów naukowo-badawczych i dydaktycznych, zgodnie z potrzebami środowiska naukowego, poprzez zaspokajanie na najwyższym poziomie potrzeb informacyjnych pracowników naukowych i studentów, a także osób spoza uczelni. Natomiast Biblioteka IKE wpisuje się w model biblioteki otwartej, która zapewnia powszechny dostęp do swoich zbiorów² i usług, zaspakaja potrzeby informacyjne³, współpracuje z instytucjami partnerskimi – takimi jak Muzeum Początków Państwa Polskiego, Miejski Ośrodek Kultury w Gnieźnie, Biblioteka Publiczna Miasta Gniezna, Centrum Kultury Scena To Dziwna w Gnieźnie, Biblioteka Pedagogiczna w Po-

¹ Środowisko lokalne rozumiane jest jako zorganizowany sposób życia na określonej przestrzeni grupy ludzi ceniącej wspólny dorobek historyczny i kulturowy, posiadającej ważne dla mieszkańców instytucje, uczestniczącej w zbiorowym życiu, którego celem jest zaspakajanie potrzeb członków. Patrz: Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku 6, 2003, s. 416.

² Patrz: Regulamin systemu biblioteczno-informacyjnego [online]. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu [dostęp: 2023-09-12]. Dostępny w Internecie: <https://lib.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2021/04/ZR-26-2020-2021-Zal.2_Regulamin-SBI.pdf>.

³ Patrz: strona Biblioteki Instytutu Kultury Europejskiej [online]: <<http://ike.amu.edu.pl/biblioteka/>>.

Il. 1. A. Błażewicz, M. Jaroń, A. Ziebarth, spotkanie autorskie z Andrzejem Błażewiczem, IKE UAM

Il. 2. dr E. Pokorzyńska, I Liberaria Gnieźnieńskie, IKE UAM

Il. 3. Wernisaż wystawy bibliofilskiej dra S. Krzyżki, „Wybrane XIX i XX-wieczne artefakty bibliofilskie”, IKE UAM

Il. 4. Wykład dr hab. Agnieszki Mączyńskiej „Archeologia i archeolodzy w powieściach Agathy Christie”, Centrum Kultury eSTeDE, Gniezno

Il. 5. Prof. UAM dr hab. F. Kubiaczyk, G. Buczkowski, spotkanie autorskie z prof. Filipem Kubiaczykiem, IKE UAM

Il. 6. Prof. UAM dr hab. F. Kubiaczyk, wykład „Spór tożsamościowy w Katalonii na przykładzie rywalizacji FC Barcelony i RCD Espanyolem Barcelona”, IKE UAM

Il. 7. XXVI Poznański Festiwal Nauki i Sztuki, koncert zespołu Mental Cat – Maanam akustycznie, IKE UAM

Il. 8. XXVI Poznański Festiwal Nauki i Sztuki, koncert zespołu Mental Cat – Maanam akustycznie, IKE UAM

znaniu Filia w Gnieźnie, Urząd Miasta Gniezna – i aspiruje do tego, by być postrzegana jako tzw. trzecie miejsce⁴ – takie, gdzie między domem a pracą spędza się wolny czas. Aby to umożliwić, Biblioteka IKE gromadzi zbiory zróżnicowane tematycznie, które stanowią dopełnienie lub także uzupełnienie księgozbioru budowanego zgodnie z potrzebami środowiska naukowego Instytutu Kultury Europejskiej w Gnieźnie.

Niniejsze sprawozdanie ma charakter praktyczny w ujęciu problemowym oraz metodologiczny ze wskazaniem na to, co w realizowanych projektach godne jest kontynuowania lub naśladowania, a co należy zmodyfikować. Celem jest przedstawienie efektów działalności kulturalno-edukacyjnej Biblioteki Instytutu Kultury Europejskiej kierowanej zarówno do środowiska akademickiego, jak i do społeczności lokalnej⁵. Sprawozdanie zawiera refleksyjne komentarze na temat relacji z wydarzeń oraz informacje na temat działań promujących te wydarzenia, samą Bibliotekę, a tym samym i Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie. Na podstawie obserwacji i doświadczeń własnych autorka sprawozdania opisuje zrealizowane wydarzenia kulturalno-edukacyjne oraz praktyczne wykorzystanie zasobów, kompetencji, a także infrastruktury Biblioteki IKE do realizacji takiej działalności. Inicjowane w Bibliotece IKE wydarzenia to przede wszystkim wykłady naukowe, sympozja, spotkania autorskie, wystawy czasowe, a także happeningi. W sprawozdaniu przedstawiono większość przedsięwzięć, jakie zrealizowane zostały na przestrzeni minionego roku akademickiego.

Zaangażowanie Biblioteki w projektowanie i realizowanie działań kulturalno-edukacyjnych wynika z chęci wprowadzania innowacji, ale też z potrzeby identyfikacji Biblioteki. Kojarzenie Biblioteki z wartościowymi i atrakcyjnymi wydarzeniami wpływa na jej rozpoznawalność. Z kolei powtarzalność wydarzeń, przyjazna atmosfera (podczas np. spotkań autorskich) budują więź emocjonalną między Biblioteką a odbiorcami. Warunkiem powodzenia realizacji takich działań jest ciągła analiza potrzeb użytkowników i dostosowywanie – zarówno oferty biblioteki naukowej, jak i form realizacji działań – do zmieniających się warunków.

27 października 2022 roku Aula Instytutu Kultury Europejskiej gościła I Liberaria Gnieźnieńskie – Sympozjum naukowe Biblioteki Instytutu Kultury Europejskiej. Wygłoszone z tej okazji wykłady przybliżyły aktualny stan badań nad poruszoną tematyką. W pierwszej części sympozjum odbyły się cztery wykłady,

⁴ Wśród priorytetów pracy bibliotek akademickich dominuje nacisk na rozwój działań promocyjnych, kulturotwórczych i wydawniczych, czyniących z nich „trzecie miejsce” wraz ze wszystkimi przypisywanymi mu zadaniami, celami, funkcjami. Patrz: Kisilowska 2011, s. 12-16.

⁵ Pod pojęciem społeczności lokalnej należy rozumieć społeczność związaną z miastem i gminą Gniezno, jako grupę ludzi, którzy uczestniczą w kulturze, mają dostęp do globalnych informacji i są otwarci na świat zewnętrzny. Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, 6, 2003, s. 416. Terminem „środowisko akademickie” określona została społeczność związana z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

w części drugiej zaprezentowano wystawę bibliofilską. Intencją Biblioteki – jako organizatora – było zaproszenie do udziału uznanych badaczy zajmujących się tematyką związaną z intrologatorstwem w Polsce oraz bibliologią historyczną, a także autorów publikacji naukowych popartych kwerendami źródłowymi w tym zakresie. Istotnym założeniem było również uwzględnienie lokalnego gnieźnieńskiego dziedzictwa w kontekście poruszanej tematyki. Koncepcję oraz plan Liberariów opracowała autorka sprawozdania (kierownik Biblioteki IKE).

Pierwsze wystąpienie poświęcone było intrologatorom gnieźnieńskim w reklamach prasowych. Seminarium zainaugurowała dr Elżbieta Urbaniak, emerytowana kierownik Biblioteki Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, która w wystąpieniu ukazała historię działalności intrologatorów związanych z Gniezmem. Kolejny referent, prof. UAM dr hab. Piotr Pokora (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Historii), przybliżył temat „Struktury proveniencyjnej zasobu dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie”. Trzeci referat, dotyczący kradzieży książek z bibliotek europejskich od drugiej połowy XX do początku XXI wieku, wygłosił Jakub Łukaszewski (Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Pracownia Starych Druków). Ostatni wykład pierwszej części, dotyczący cechów intrologatorów poznańskich w XIX wieku, przedstawiła dr Elżbieta Pokorzyńska z Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

W części drugiej, wieńczącej Liberaria Gnieźnieńskie, odbyło się otwarcie wystawy bibliofilskiej dra Sławomira Krzyśki (Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM Filia w Kaliszu), który w gablotach Biblioteki IKE zaprezentował posiadane XIX i XX-wieczne artefakty bibliofilskie związane z Gniezmem⁶. W symposium udział wzięli studenci IKE, uczniowie szkół ogólnokształcących w Gnieźnie, zaproszeni goście oraz zainteresowani mieszkańcy Gniezna, Mogilna i Poznania.

Pozytywne relacje z wydarzenia były publikowane przez lokalne media, również internetowe. Pojawiły się posty w mediach społecznościowych uczestników grupowych, czyli szkół. Komentarz na temat Liberariów został zamieszczony też w „Bibliofilu Wielkopolskim”⁷ przez przedstawicieli Wielkopolskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki.

Liberaria Gnieźnieńskie w szerszej perspektywie stanowią wydarzenie cykliczne o charakterze interdyscyplinarnym, którego ideą jest propagowanie nauki i wiedzy, każdorazowo koncentrujące się na określonym zakresie tematycznym wygłaszanych wykładów.

Biblioteka IKE była także inicjatorem wykładów otwartych, które odbywały się w czasie roku akademickiego nie tylko w budynku Instytutu Kultury Europejskiej, ale także w przestrzeni miejskiej. 18 stycznia 2023 roku w Centrum Kultu-

⁶ Wystawie towarzyszył katalog: Krzyśka 2022.

⁷ Bibliofil Wielkopolski 2022, s. 24-25.

ry Scena To Dziwna w Gnieźnie odbył się wykład dr hab. Agnieszki Mączyńskiej (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu) zatytułowany „Archeologia i archeolodzy w powieściach Agathy Christie”. W spotkaniu uczestniczyli użytkownicy Biblioteki IKE, studenci, studenci Uniwersytetu Trzeciego Wieku, a także liczna grupa mieszkańców, która o spotkaniu mogła dowiedzieć się z informacji w Radiu Plus, z „Przemian na Szlaku Piastowskim”, mediów społecznościowych i plakatów. Inicjując współpracę z wiodącą instytucją kulturotwórczą w Gnieźnie, Biblioteka IKE wykazała się otwartością i elastycznością w podejściu do realizowanych przedsięwzięć, wzmacniając tym samym poczucie przynależności do środowiska lokalnego oraz więzi z potencjalnymi odbiorcami kolejnych działań organizowanych przez Bibliotekę.

Biblioteka IKE, jako organizator wykładów akademickich, jest otwarta na inicjatywy pracowników Instytutu Kultury Europejskiej, co w znaczący sposób wzbogaca ofertę samej Biblioteki. „Spór tożsamościowy w Katalonii na przykładzie rywalizacji FC Barcelony i RCD Espanyolem Barcelona” – to tytuł wykładu wygłoszonego przez profesora UAM dra hab. Filipa Kubiacyzka (Instytut Kultury Europejskiej UAM). Wykład odbył się 22 marca 2023 roku w Auli Instytutu. Wykładu wysłuchali uczniowie z I LO im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie. Wzięli oni udział w dyskusji na omawiany temat poprowadzonej przez referenta.

Poprzez działalność kulturalno-edukacyjną Biblioteka realizuje jedno z podstawowych zadań bibliotekarstwa, czyli wspieranie edukacji. 24 maja 2023 roku w Auli odbył się wykład o charakterze popularnonaukowym zatytułowany „Wielka dama polskiej nauki. Opowieść o Karolinie Lanckorońskiej”. Historyk Paweł Becker, podczas prelekcji skierowanej do studentów IKE oraz do zaproszonych uczniów szkół ponadpodstawowych w Gnieźnie, przedstawił efekty swoich badań, przybliżając postać Profesor Karoliny hr. Lanckorońskiej. Pozytywny odbiór przedstawionego tematu oraz liczne pytania do prowadzącego wykład zainspirowały organizatorów do zaprojektowania wydarzenia promującego naukę, którego adresatami będą uczniowie ósmych klas szkół podstawowych.

Dla powodzenia realizacji wydarzeń kulturalno-edukacyjnych Biblioteki IKE nie bez znaczenia są funkcjonalna i atrakcyjna przestrzeń biblioteczna i infrastruktura całego budynku Instytutu Kultury Europejskiej przy ul. Kostrzewskiego 5-7 w Gnieźnie. W Auli odbywają się głównie konferencje, sympozja i wykłady – z uwagi na możliwość pomieszczenia większej liczby uczestników. Przestrzenne korytarze i dziedziniec stanowią *entourage* wystaw czasowych.

Od czerwca na dziedzińcu Instytutu Biblioteka IKE prezentowała wystawę czasową poświęconą sprawie Jarosława Ziętary autorstwa red. Krzysztofa Kaźmierczaka (Komitet Społeczny im. Jarosława Ziętary). Przygotowana na 30. rocznicę porwania i zamordowania dziennikarza, prezentowana była w Gnieźnie do końca sierpnia 2023 roku. Wystawa składała się z ośmiu plansz, na których przedstawio-

no zdjęcia, dokumenty i najważniejsze informacje dotyczące sprawy Zięтары i wydarzeń z trzech dekad. Gnieźnieńska wystawa zainteresowała stację telewizyjną TVP Poznań. Wystąpienie przedstawicielek Biblioteki oraz Instytutu w programie „Wielkopolska Warta Poznania” pozytywnie wpłynęło na zainteresowanie wystawą i frekwencję, a także wzmocniło dobry wizerunek Instytutu Kultury Europejskiej UAM jako instytucji zaangażowanej społecznie.

W holu przy Auli prezentowana była wystawa plakatów okładek książek autora znanych kryminałów, wykładowcy akademickiego i pisarza, Ryszarda Ćwirleja (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa). Biblioteka pozyskała wystawę na czas określony dzięki uprzejmości Pani mgr Edyty Szelejewskiej-Dembińskiej, Pełnomocnik Rektora ds. bibliotek jednostek organizacyjnych UAM, w skład których wchodzi Biblioteka Instytutu Kultury Europejskiej. Ten sam przestronny hol wykorzystany został jako miejsce koncertu w wykonaniu zespołu Mental Cat „Maanam akustycznie”, w ramach XXVI edycji Poznańskiego Festiwalu Nauki i Sztuki. Przy organizacji koncertu Biblioteka skorzystała z gotowości współpracy zespołu technicznego z Centrum Kultury eSTeDe w Gnieźnie, zapewniając tym samym profesjonalne nagłośnienie.

Wykorzystanie infrastruktury budynku to także odpowiednio zaprojektowana komunikacja wizualna, adekwatnie dobrane meble, sprzęt elektroniczny oraz udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami.

Na szczególną uwagę zasługują spotkania akademickie, które służą promocji czytelnictwa, propagowaniu nauki i wiedzy, a także rozwijaniu zainteresowań odbiorców. Biblioteka IKE poprzez swoje działania wspiera Instytut, będąc jego integralnym, ale też podległym komponentem. Ta forma działań jest zatem wyrazem otwartości na zmiany w polskim szkolnictwie wyższym i świadomości przemian cywilizacyjnych, gospodarczych i społecznych, a tym samym próbą zaspokojenia potrzeb studentów i innych członków środowiska akademickiego. Miejscem, w którym odbywają się spotkania akademickie, jest przestronna sala konferencyjna z przeszklonymi ścianami (tzw. Akwarium).

13 października 2022 roku, przy współpracy Biblioteki IKE z uniwersyteckim Biurem Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami, odbyło się spotkanie autorskie z Andrzejem Błazewiczem⁸. Rozmowa wokół książki „Ostatnie zimy”⁹ dotyczyła kondycji i wyzwań teatru w obecnej rzeczywistości oraz dostępności kultury w kontekście środowisk osób z niepełnosprawnościami. „Ostatnie zimy” to pierwsza w Polsce książka poetycka wydana równoległe w języku polskim i w Polskim

⁸ Andrzej Błazewicz (ur. 1996) – poeta, reżyser teatralny, dramatopisarz. Absolwent krakowskiej AST na Wydziale Reżyserii i Dramatu, związany z Teatrem Polskim w Poznaniu.

⁹ Błazewicz 2022.

Il. 9. Wystawa czasowa poświęcona sprawie Jarosława Ziętały, Dziedziniec IKE UAM

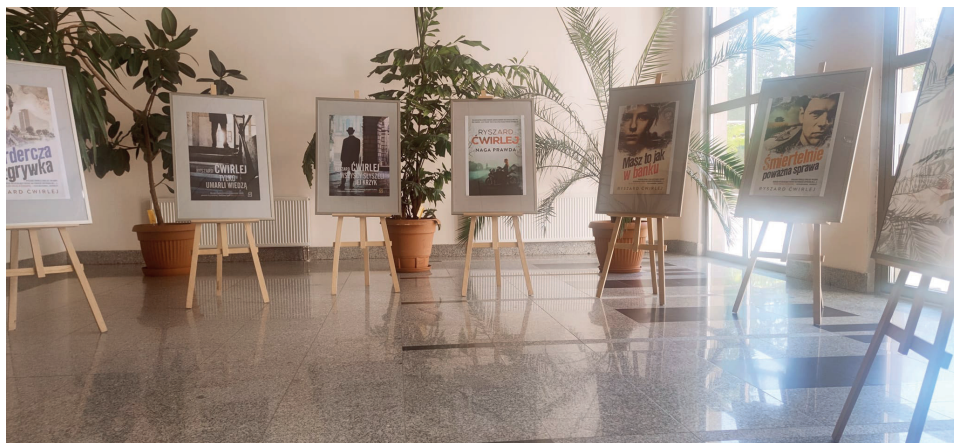
Il. 10. M. Popkiewicz, A. Ziebarth, spotkanie autorskie z Marcinem Popkiewiczem, IKE UAM

Il. 11. Wykład Pawła Beckera Wielka dama polskiej nauki. Opowieść o Karolinie Lanckorońskiej, IKE UAM

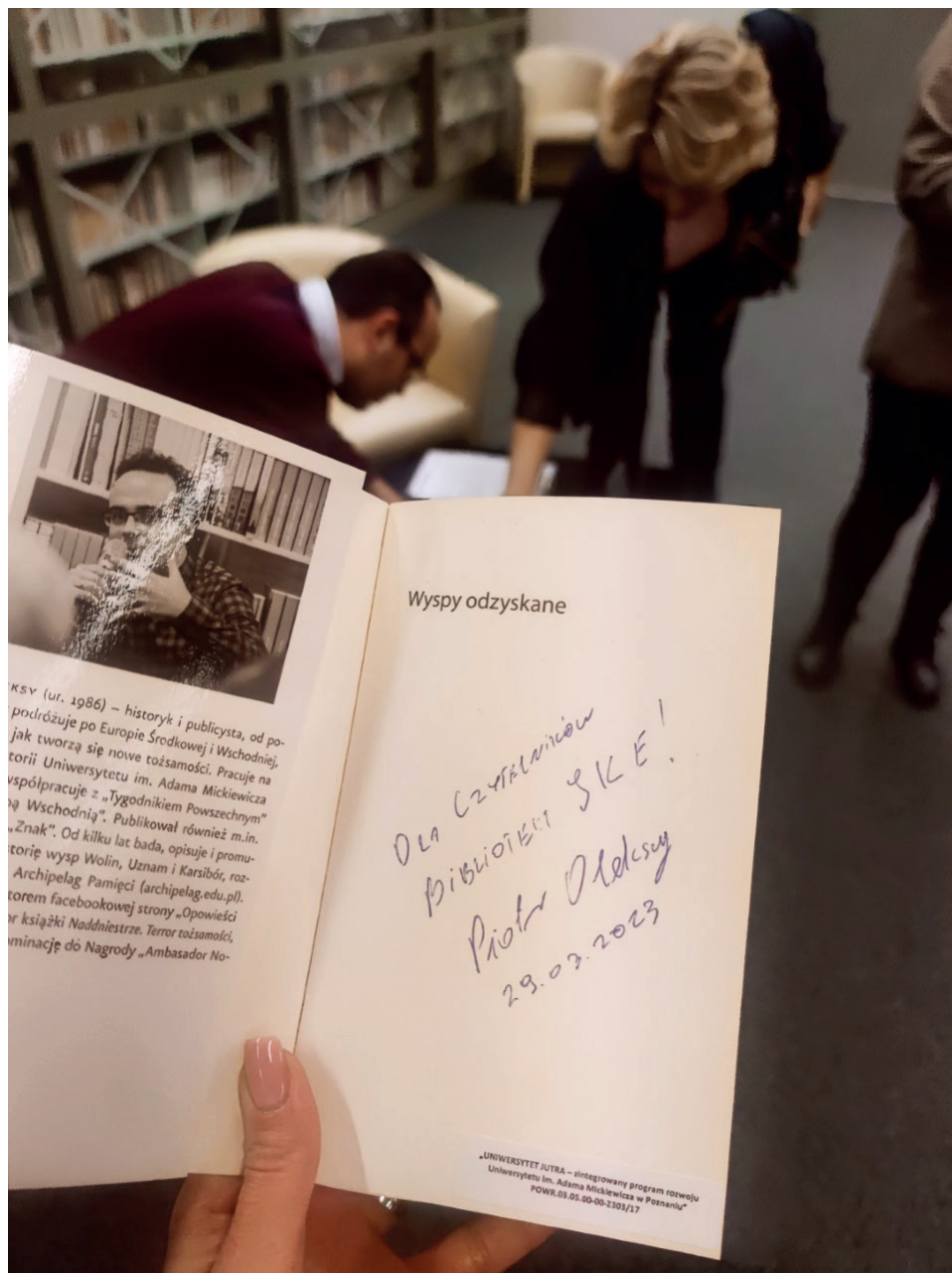
Il. 12. R. Ćwirlej, M. Mikołajczyk, spotkanie autorskie z Ryszardem Ćwirlejem, IKE UAM

Il. 13. Wystawa czasowa okładek książek Ryszarda Ćwirleja, IKE UAM

Il. 14. Budynek Collegium Europaeum. Architektura zewnętrzna Instytutu Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie

Il. 15. Spotkanie autorskie z Piotrem Oleksym, IKE UAM

Języku Migowym. Rozmowa była tłumaczona przez Martę Jaroń na Polski Język Migowy i simultanicznie streamingowana w mediach społecznościowych. Podając refleksji efektywność realizacji tego wydarzenia, zauważono, że informacja o transmisji online negatywnie wpłynęła na frekwencję w budynku. Wybór tej formy był jednak uzasadniony, jako że adresatami miały być osoby niesłyszące, posługujące się językiem migowym, nie tylko z Gniezna i okolic.

28 lutego 2023 roku odbyło się spotkanie autorskie z prof. UAM Filipem Kubiacykiem, które poprowadził Grzegorz Buczkowski (Miejski Ośrodek Kultury w Gnieźnie). Tematem spotkania była książka Profesora Kubiaczyka „Historia, polityka i media – rzecz o piłce nożnej w Hiszpanii 2” (Wydawnictwo Naukowe UAM, 2022), w której prof. Kubiaczyk kontynuuje swoje wcześniejsze badania.

29 marca 2023 roku w Bibliotece IKE odbyło się spotkanie autorskie z Piotrem Oleksym (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Historii). Pretekstem do dyskusji była książka „Wyspy odzyskane. Wolin i nieznany archipelag”, która ukazała się w czerwcu 2021 roku nakładem Wydawnictwa Czarne. Inicjatorem spotkania oraz moderatorem rozmowy był dr Igor Ksenicz (Instytut Kultury Europejskiej UAM, Zakład Badań nad Tożsamością Kulturową).

Oba wydarzenia zgromadziły liczne grono odbiorców. Analizując zależność frekwencji od prezentowanego tematu, stwierdzono, że na decyzję o uczestnictwie wpływa ładunek emocjonalny prezentowanego tematu, a także naturalnie zainteresowanie, jakie on budzi. Nie bez znaczenia pozostaje godzina spotkania zapewniająca możliwość bezpiecznego powrotu do domu.

11 maja 2023 roku odbyło się spotkanie autorskie z Marcinem Popkiewiczem, autorem książki „Zrozumieć transformację energetyczną. Od depresji do wizji albo jak wykopywać się z dziury, w której jesteście” (Wydawnictwo Sonia Draga, 2022). Marcin Popkiewicz, w rozmowie z Agnieszką Ziebarth, rzucił nowe światło na tematy związane z transformacją energetyczną na świecie, ochroną klimatu, tanią energią i bezpieczeństwem energetycznym w Polsce. Spotkanie objęte było patronatem Prezydenta Miasta Gniezna. Mecenasem i pomysłodawcą spotkania było Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Gnieźnie. Instytut Kultury Europejskiej, jako instytucja godna zaufania, został poproszony o jego organizację i poprowadzenie.

31 maja 2023 roku w Bibliotece IKE odbyło się spotkanie autorskie z Ryszardem Ćwirlejem – dziennikarzem, wykładowcą akademickim, twórcą nowego gatunku literackiego – „kryminału neomilicyjnego”. Spotkanie moderował Jarek Mikołajczyk (Muzeum Początków Państwa Polskiego). Głównym tematem rozmowy była historia literatury kryminalnej od czasów PRL-u do współczesności, a także transformacja powieści kryminalnej i jej miejsce we współczesnej literaturze.

Na przykładzie tego wydarzenia zaobserwowano, że przy budowaniu wizerunku biblioteki otwartej, angażującej się w życie kulturalne miasta i wychodzącej

naprzeciw oczekiwaniom odbiorców, istotne jest podejmowanie tematów bliskich jego mieszkańcom¹⁰. Pozwala to na dyskusję, nawiązywanie i wzmocnienie więzi oraz poczucie przynależności do miejsca, w którym funkcjonują i Biblioteka, i jej instytucja macierzysta.

Biblioteka Instytutu Kultury Europejskiej jako biblioteka naukowa, z myślą o wszystkich, obecnych i potencjalnych użytkownikach, w oparciu o główne zadania wynikające z obowiązków ustawowych¹¹, wykorzystuje zasoby i kompetencje, jakimi dysponuje, by w pełni realizować misję kulturalno-edukacyjną.

Bibliografia

- Bibliofil Wielkopolski WITPK, 3 (18), Poznań 2022, s. 24-25.
- Błażewicz A. 2022, Ostatnie zimy, Łódź.
- Ćwirlej R. 2017, Milczenie jest srebrem, Warszawa 2017.
- Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, 6, 2006, red. T. Pilch, Warszawa.
- Kisilowska M. 2011, Czy lubicie się Państwo zakładać? O zaufaniu w bibliotece, [w:] Biblioteka jako „trzecie miejsce”. Międzynarodowa konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Materiały konferencyjne, Łódź, s. 12-16.
- Krzyńska S. 2022, Wybrane XIX- i XX-wieczne artefakty bibliofilskie. Liberaria gnieźnieńskie. Sympozjum Biblioteki Instytutu Kultury Europejskiej UAM, Gniezno.
- Regulamin systemu biblioteczno-informacyjnego [online]. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu [dostęp: 2023-09-12]. Dostępny w Internecie: <https://lib.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2021/04/ZR-26-2020-2021-Zal.2_Regulamin-SBI.pdf>.
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Dz.U. 1977, nr 85, poz. 539.

¹⁰ Tematem bliskim mieszkańcom Gniezna jest kradzież figury św. Wojciecha w 1986 roku z Katedry gnieźnieńskiej. Motyw ten został wykorzystany w książce Ćwirlej 2017.

¹¹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Dz.U. 1977, nr 85, poz. 539.

